

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

РАКІПОВ ВЛАДИСЛАВ РУСЛАНОВИЧ

УДК 65.011.2:338.45(477)

**СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ В
УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса - 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права», м. Херсон.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
ІРТИЩЕВА Інна Олександрівна,
Національний університет кораблебудування
ім. адмірала Макарова, м. Миколаїв
Міністерства освіти і науки України,
проректор з науково-педагогічної роботи та
інноваційної діяльності.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук
ВОЙТ Сергій Миколайович,
ДП «Виробниче об'єднання Південний
машинобудівний завод ім. О.М. Макарова»,
генеральний директор;

доктор економічних наук, професор
ШАПОШНИКОВ Костянтин Сергійович,
Причорноморський науково-дослідний інститут
економіки та інновацій, м. Одеса,
директор.

Захист відбудеться «12» травня 2021 року о 14-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.088.05 в Одеській національній академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеської національної академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112.

Автореферат розісланий «12» квітня 2021 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої ради**



Крупіца І.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку суспільства та економічних відносин характеризується стрімким розвитком процесів цифровізації, що охоплюють все більші сфери та ніші соціально-економічних систем. В цих умовах, конкурентоспроможність як національної економіки загалом, так і окремих суб'єктів бізнес-середовища залежить від здатності створювати, впроваджувати та ефективно використовувати цифрові технології в усіх сферах функціонування.

Цифрова трансформація регіонів виступає однією із пріоритетних цілей, визначених у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Серед основних напрямів цифрового розвитку регіонів важливими є: запровадження інноваційних технологій у системі управління розвитком міст на засадах концепції смарт-сіті, підвищення інституційної спроможності в регіонах щодо впровадження проектів цифрового розвитку, розбудову ІТ-інфраструктури, створення цифрових платформ та галузевих рішень, відкриті дані та інші.

Особливості економічного розвитку в умовах цифрових трансформацій виступили предметом досліджень багатьох зарубіжних вчених, серед яких: Дж. Гелбрейта, Д. Тапскотт, Н. Негропonte, Т. Месенбург. Мережеві інструменти капіталізації інформаційно-інтелектуального потенціалу та інновацій досліджувалися українськими вченими М. Войнаренко та Л. Скоробогата, роль мережевої та інформаційної економіки досліджена у працях Л. Кіт, А. Шемета, І. Малика та інших. Дослідженням територіального розвитку в умовах трансформаційних процесів та децентралізації влади присвячені праці К. Бистрякова, В. Булюка, С. Войта, І. Іртищевої, В. Лагодієнка, Л. Левковської, М. Маліка, В. Немченка, О. Павлова, М. Стегней, Т. Стройко, М. Хвесика, К. Шапошникова, та інших.

Попередні наукові дослідження містять вагомі теоретико-методологічні результати для стратегічного управління територіальним розвитком, проте, на практиці ще недостатнім є рівень використання сучасних можливостей цифрових технологій. Актуальним залишається визначення перспективних напрямків управління територіальним розвитком в умовах поширення цифрових трансформацій. Використання цифрових технологій набуло особливої актуальності для забезпечення можливостей ведення економічної діяльності в умовах пандемії COVID-19.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Результати дослідження, запропоновані та систематизовані теоретико-методологічні положення й висновки дослідження відповідають тематиці науково-дослідних робіт Міжнародного університету бізнесу і права Міністерства освіти і науки України, зокрема темою «Механізми і чинники активізації сталого розвитку макроекономічних процесів в Україні» (номер державної реєстрації 0116U0022610), у межах яких автором розроблено методичні підходи та апробовано математичний інструментарій визначення пріоритетних видів економічної діяльності регіонів та окремих

адміністративно-територіальних утворень у контексті SMART-спеціалізації, проведено форсайт розвитку економіки регіону в умовах діджиталізації, який передбачає поєднання методів кореляційно-регресійного аналізу, моделювання й експертних методів.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є формування теоретико-методичних і прикладних засад удосконалення стратегічного управління територіальним розвитком та удосконалення підходів до форсайт розвитку економіки регіону в умовах діджиталізації, що дозволяє оптимізувати процеси розробки стратегій соціально-економічного розвитку як регіонів, так і окремих галузей економіки.

Для досягнення поставлені й виконані такі основні завдання:

- розкрити науково-методичні засади стратегічного управління територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації;
- оцінити ефективність розвитку цифрового сектору у регіонах України, як базису для цифрової трансформації економіки й забезпечення конкурентного розвитку територій;
- дослідити особливості процесів цифрової трансформації соціально-економічних систем в Україні;
- проаналізувати особливості та бар'єри процесів трансформації моделі публічного управління у регіонах як передумови переходу на новий рівень якості адміністрування регіонального розвитку;
- обґрунтувати методичні підходи та здійснити форсайт розвитку економіки регіону у мовах діджиталізації;
- дослідити потенціал розвитку SMART-спеціалізації у сфері ІТ для регіонів України;
- визначити сутність та підходи щодо формування стратегії цифрової трансформації регіонів в сучасних умовах;
- систематизувати основні напрямки удосконалення державного регулювання процесів цифрової адаптації соціально-економічних систем з урахуванням кращих практик зарубіжного досвіду в цій сфері.

Об'єктом дослідження є процеси стратегічного управління територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи, методичні підходи та науково-практичні рекомендації щодо стратегічного управління територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження виступили наукові положення економічної теорії, теорії регіонального управління та наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників економічної сфери.

Для досягнення поставленої мети та концептуальної цілісності в роботі використано загальнонаукові й економічні методи: аналізу та синтезу – для здійснення оцінки ефективності розвитку цифрового сектору у регіонах України; систематизації та узагальнення – для виявлення особливостей процесів територіального управління та цифрової трансформації соціально-економічних систем в Україні; просторовий – для дослідження специфіки

управління територіальним розвитком; статистичні – для виявлення закономірностей явищ і процесів пов’язаних із адмініструванням регіонального розвитку; графічний і картографічний – для наочного відображення результатів досліджень; аналізу інформації за допомогою програм Microsoft Excel – для здійснення розрахунку складних характеристик та побудови графічних зображень щодо досліджуваного об’єкту; форсайт-аналізу для стратегічного дослідження структурно-динамічних трансформацій економіки Одеської області в умовах діджиталізації.

Інформаційну базу дослідження становлять закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, статистичні матеріали Державної служби статистики України та управлінь статистики в регіонах, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства розвитку громад та територій України, інших міністерств і відомств, наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали конференцій і семінарів, монографії, збірники та наукові статті; інтернет-ресурси тощо.

Наукова новизна одержаних. У дисертаційній роботі викладено теоретико-методичні засади і практичні рекомендації щодо стратегічного управління територіальним розвитком в умовах цифрових трансформацій. Наукові результати дослідження орієнтовані на розроблення стратегічних орієнтирів розвитку економіки регіонів у мовах діджиталізації. Найбільш важливими науковими результатами, що характеризуються новизною, є наступні положення:

удосконалено:

- методичні підходи до оцінки ефективності розвитку сектору інформаційних технологій у регіонах, які на відміну від існуючих, базуються на визначенні відповідного коефіцієнту, що характеризує роль даного виду економічної діяльності у загальних результатах соціально-економічного розвитку регіону й визначається як сума одиничних коефіцієнтів, які всебічно характеризують його розвиток та місце у регіональному поділі праці, інвестуванні, стабілізації ринку праці та рівні інфраструктурного забезпечення. Це дає змогу оцінити організаційно-технічну готовність регіонів до цифрової трансформації без залучення зовнішньої допомоги;
- методичні підходи щодо форсайт розвитку економіки регіону в умовах діджиталізації, які передбачають поєднання методів кореляційно-регресійного аналізу, моделювання й експертних методів і може використовуватися у якості додаткового інструменту прогнозування та сприяти оптимізації процесів розробки стратегій соціально-економічного розвитку як регіонів, так і окремих галузей економіки;
- методичні підходи та апробовано математичний інструментарій визначення пріоритетних видів економічної діяльності регіонів та окремих адміністративно-територіальних утворень у контексті СМАРТ-спеціалізації, що передбачають обчислення економічного потенціалу галузі на основі суми показників її концентрації в регіоні за трьома складовими (валова додана

вартість, обсяги експорту та чисельність зайнятих) з урахуванням їх динаміки за останні три роки, що дозволило визначити регіони, найбільш придатні для розвитку ІТ сфери у середньостроковому періоді;

набули подальшого розвитку:

- результати ретроспективного аналізу процесів цифрової трансформації соціально-економічних систем в Україні, що дозволило визначити роль цифрових технологій в економіці та їх вплив на розвиток соціально-економічних систем і досягнутий рівень технологічного укладу, основні тренди діжиталізації соціально-економічних відносин, а також систематизувати основні бар'єри ефективного розвитку цифрового ринку в Україні, серед яких: фінансові обмеження, неурегульоване інституційне середовище, низький рівень цифрової грамотності населення, наявність територіальних та галузевих «цифрових розривів»;

- система особливостей, бар'єрів та напрямків удосконалення процесів цифровізації регіонального менеджменту, що окреслюють основні стратегічні завдання реінжинірингу моделі публічного управління як передумови переходу на новий рівень якості адміністрування регіонального розвитку в нових умовах цифрового суспільства;

- уточнення сутності поняття «стратегія цифрової трансформації регіону», під якою запропоновано розуміти систему пріоритетних цілей та розроблених для їх реалізації програм щодо поступової цифрової адаптації всіх елементів та суб'єктів регіонального середовища в напрямку формування інтегрованого багатофункціонального цифрового простору, що сприятиме їх зближенню, згуртованості, оптимізації комунікацій, спрямованих на вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем територій на основі використання спеціалізованих цифрових продуктів і послуг;

- системно-функціональний підхід до стратегічного управління розвитком регіону, що включає інструменти реалізації стратегії (SWOT-аналіз, А-В-С-аналіз, місії та бачення, стратегічний план, управління змінами, аутсорсинг, бенчмаркінг, ключові компетенції) на кожній окремій функції та враховує результати впровадження, це забезпечить удосконалення процесів стратегування регіонального розвитку;

- результати дослідження зарубіжного досвіду в аспектах державного регулювання цифрової адаптації та стимулювання процесів цифровізації соціально-економічних систем, що дозволить вирішити основні проблемні питання та підвищити ефективність цифрової трансформації національної економіки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування сформульованих практичних рекомендацій щодо стратегічного управління територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації.

Вищевказані рекомендації використовуються у практичній діяльності Регіональним фондом підтримки підприємництва в Миколаївській області (довідка № 16/67 від 15.02.2019р.), Миколаївським обласним фондом розвитку і підтримки громадських ініціатив (довідка № 50 від 14.02.2020р.); методичні

підходи до визначення пріоритетних видів економічної діяльності регіонів та окремих адміністративно-територіальних утворень у контексті СМАРТ-спеціалізації впроваджені в навчальний процес Міжнародного університету бізнесу і права МОН України (довідка № 307 від 19.12.2019 р.).

Особистий внесок дисертанта. Всі наукові результати, викладені в дисертації належать автору особисто. З наукових публікацій, що у співавторстві, використані лише ті матеріали, які є результатом особистої праці здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження оприлюднені автором на міжнародних та всеукраїнських конференціях, семінарах, нарадах, серед яких найбільш важливими були: «Economy and Society: The Formation of a Modern Competitive environment: Integration And Globalization» (Greenwich, 2018), «From the Baltic to the Black Sea: the Formation of Modern Economic Area» (Riga, 2019), «Стратегії, проблеми та розвиток економічних систем в умовах глобальної нестабільності» (м. Миколаїв, 12 березня 2020 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 9 наукових праць загальним обсягом 5,28 авт. арк., з яких особисто автору належить 4,32 авт. арк. Із них: 6 статей у наукових фахових виданнях, що включено до наукометричних баз, 3 – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (у першому розділі 50 найменувань, у другому – 37 найменувань і у третьому – 33 найменування), 3 додатків. Повний обсяг дисертації становить 198 сторінок, з них основний текст 163 – сторінок, анотація – 14 сторінок, список використаних джерел 15 – сторінок, додатки – 6 сторінок. Робота містить 21 таблицю та 31 рисунок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну і практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі **«Науково-методичні засади стратегічного управління територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації»** розкрито об'єктивні передумови розвитку цифровізації в Україні, наведено теоретичні підходи до стратегічного управління на макро-, мезо- та мікрорівнях, досліджено методичні підходи до стратегічного управління територіальним розвитком під впливом цифровізації.

Визначено, що об'єктивні передумови розвитку цифровізації в Україні супроводжуються глобальними процесами цифрової трансформації. Охарактеризовано форми та напрями розвитку цифровізації. Розкрито передумови застосування цифрової економіки в контексті стратегічного

розвитку. Наведено основні цілі цифрового розвитку та їх вплив на сектори економіки. Наведено прогнозний вплив цифровізації на економіку та суспільство та вигоди від неї. Досліджено ризики розвитку цифровізації в Україні та головні проблеми, що перешкоджають трансформації української економіки в цифрову.

Запропоновано системно-функціональний підхід до стратегічного управління розвитком регіону, що визначає функції та включає інструменти реалізації стратегії (SWOT-аналіз, А-В-С-аналіз, місії та бачення, стратегічний план, управління змінами, аутсорсинг, бенчмаркінг, ключові компетенції), враховуючи результати впровадження (рис. 1). Використання даного підходу дозволить забезпечити удосконалення процесів стратегування регіонального розвитку відповідно до сучасних викликів.



Рис. 1. Системно-функціональний підхід до стратегічного управління розвитком регіону

Розкрито теоретичні підходи до стратегічного управління на макро-, мезо- та мікрорівнях. Визначено ключову необхідність використання стратегічного управління при формуванні регіонального розвитку в умовах цифрової трансформації. Наведено основні функції, етапи та інструменти стратегічного управління розвитком територій.

Обґрунтовано стратегічний контекст управління розвитком регіонів на принципах цифрової трансформації. Наведено головні принципи формування

регіональних стратегій розвитку в умовах цифрових трансформацій. Охарактеризовано технологічні концепції стратегічного управління територіального розвитку під впливом цифровізації.

У другому розділі «**Проблеми і перспективи стратегічного розвитку територій в умовах цифрової трансформації**» здійснено ретроспективний аналіз процесів цифрової трансформації національних соціально-економічних систем на макро-, мезо- та мікрорівнях, досліджено організаційно-технічну готовність регіонів України до цифровізації суспільно-економічних відносин, охарактеризовано цифрову трансформацію моделі публічного управління у регіонах.

Досліджено ефективність процесів діджиталізації в Україні з використанням глобального рейтингу цифрової конкурентоспроможності, який формується за результатами порівняльної оцінки трьох системних факторів (знання, технологічне середовище, відкритість майбутньому). У 2020 році в даному рейтингу Україна посіла 58 позицію серед 63 досліджених країн світу, що на 2 сходинки вище, ніж у попередньому періоді (рис. 2).

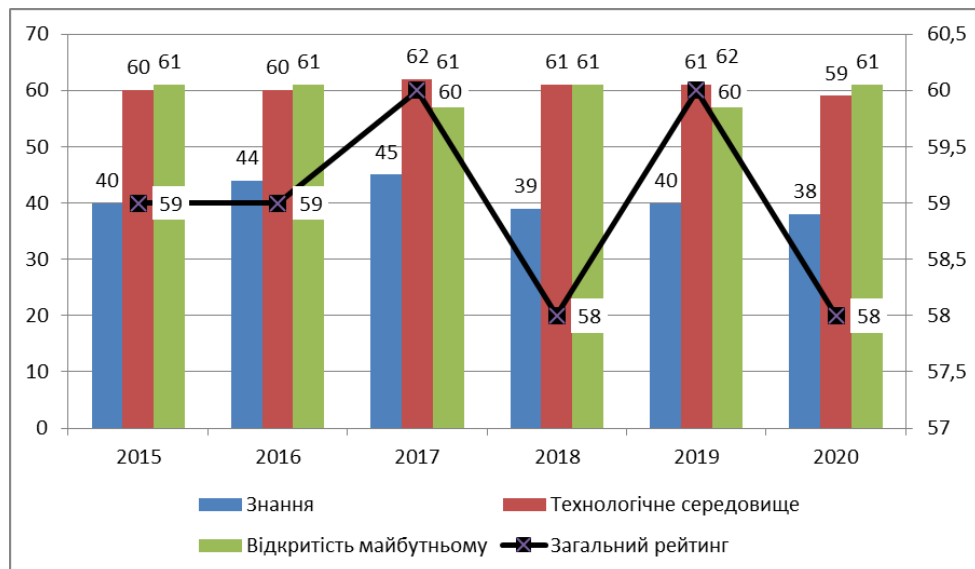


Рис. 2. Динаміка позицій України у світовому рейтингу цифрової конкурентоспроможності

Визначено, що найкращі позиції у рейтингу Україна займає за фактором «знання», що зумовлено достатньо високим рівнем підготовки фахівців у сфері ІТ в Україні, послуги яких затребувані на світовому ринку. Інші фактори потребують підсилення та більш активної державної підтримки. Особливу увагу необхідно звернути на індикатори, за якими Україна займає одні з останніх позицій. Зокрема, це законодавче регулювання науково-технічної діяльності та захист інтелектуальної власності, слабкий фінансовий ринок та нерозвиненість венчурного фінансування, проблеми забезпечення кібербезпеки.

Виявлені відносно повільні, проте стійкі тенденції зростання ролі сектору інформації і комунікації в національній економіці. Зокрема, за період 2012-2019 років, темпи зростання ринку склали понад 204%, що на 75% швидше, ніж

зростання ВВП, а питома вага сектору у ВВП за цей період зросла на 0,5% (табл. 1).

Таблиця 1

Структурно-динамічні тенденції розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні

Показники	2012 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Приріст, %
Обсяги реалізації продукції, млн. грн.	85914,1	117826	150681	188042	230821	261481	204
Валова додана вартість, млн. грн.	35100,1	48340,6	66061,7	76553,4	85392,3	98448,7	181
Чисельність зайнятих працівників, осіб	190881	140685	132158	128973	127941	136485	-28
Питома вага в національній економіці							
Обсяги реалізації продукції, млн. грн., %	2,0	2,3	2,4	2,4	2,5	2,7	0,7
Валова додана вартість, млн. грн., %	3,5	3,6	3,9	3,6	3,7	3,6	0,1
Чисельність зайнятих працівників, осіб, %	2,5	2,4	2,3	2,2	2,1	2,1	-0,4
ВВП, %	4,1	3,9	4,3	4,3	4,5	4,6	0,5

За період 2012-2019 років обсяги реалізації продукції та послуг сфери інформаційно-комунікаційних технологій в Україні збільшилися у 2 рази, а додана вартість, створена у секторі – на 181%. Негативними тенденціями є скорочення чисельності зайнятих у цій сфері протягом дослідженого періоду на 28%, що зумовлено 2 причинами, а саме: зростання продуктивності праці завдяки цифровізації значної кількості процесів та зростання тіньової зайнятості. Попри зростання ролі інформаційно-комунікаційних технологій в економічних і соціальних процесах, в Україні питома вага даного сектору в економіці за останні 8 років суттєвого не зросла. Так, частка інформаційно-комунікаційної галузі у ВВП України у 2019 році складала 4,6%, що на 0,5% вище ніж у 2012, а у валовій реалізації – 2,7% і зросла усього на 0,7%. Це свідчить про недостатні темпи переходу України до цифрової моделі економіки та, водночас, значний обсяг цифрового ринку в тіньовому секторі економіки створений як наслідок недостатнього інституційного забезпечення та відсутності ефективної системи законодавчого регулювання даної сфери.

З метою оцінки рівня інформаційного та телекомунікаційного забезпечення економіки у регіонах України запропоновано обчислення загального коефіцієнту ефективності розвитку даного сектору, як суми часткових коефіцієнтів, а саме: доданої вартості, зайнятості, капітального інвестування, іноземного інвестування, доступу населення до інтернет-зв'язку у регіонах. Використання наведених коефіцієнтів у динаміці дозволить прослідкувати структурні зміни в економіці регіону під впливом розвитку

сфери інформації та телекомунікацій, а значення загального коефіцієнту - рівень розвитку галузі в окремих регіонах, що може стати підставою для побудови відповідних рейтингів та удосконалення регіональних стратегій цифровізації.

Результати проведених розрахунків показали, що як у розрізі регіонів так і в цілому по Україні сектор інформаційно-комунікаційних технологій поки-що не набув особливого розвитку, а роль його в економічних результатах регіонів є незначною. Це підтверджується отриманими загальними коефіцієнтами розвитку ІТ, що за сумою п'яти коефіцієнтів у більшості регіонів складають менше 1. Результати проведених розрахунків дозволили сформувати рейтинг регіонів України за індексом ефективності розвитку інформаційно-комунікаційного сектору у 2019 році (рис. 3.).

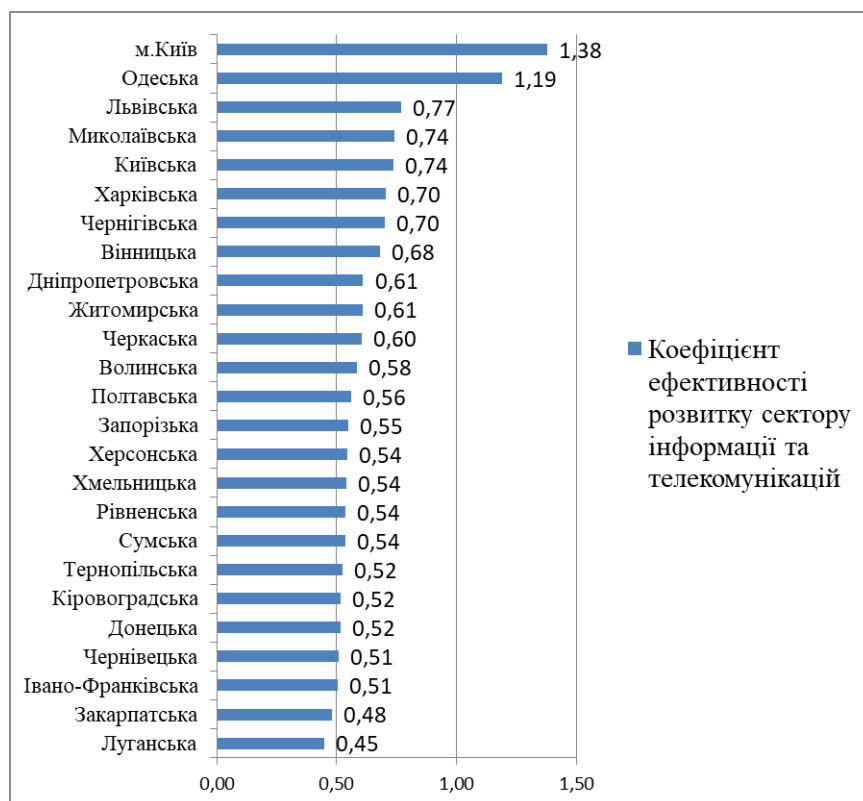


Рис. 3. Рейтинг регіонів України за індексом ефективності розвитку інформаційно-комунікаційного сектору у 2019 році

Лідером рейтингу є м. Київ, в якому створюється понад 55% продукції та послуг у сфері ІТ в Україні та зосереджено провідні наукові центри та дослідні установи сектору. Достатньо високий рівень коефіцієнту спостерігається також в Одеській області (1,19), що зумовлено виробничою спеціалізацією регіону та одним з найвищих рівнів покриття населення широкосмуговим інтернетом. Відносно високі показники досягнуто у Львівській, Миколаївській, Київській та Харківській областях. Результати рейтингу показали, що лідерські позиції за рівнем розвитку інформації та телекомунікацій займають переважно регіони, що містять у своєму складі великі міста-мільйонники, в яких сконцентовано значний науково-технічний потенціал України.

Стрімке поширення цифрових технологій в усіх сферах економічної та соціальної діяльності стимулює зростання попиту на продукцію сектору, особливо у сфері розробки та адаптації спеціалізованого програмного забезпечення для окремих галузей і сфер бізнесу та мобільних додатків для обслуговування різноманітних потреб населення. У зв'язку з цим, розвиток ІТ технологій, за умови ефективного державного стимулювання та створення сприятливих умов для розвитку, може стати одним з пріоритетних видів економічної діяльності та джерелом конкурентних переваг регіонів.

У третьому розділі **«Удосконалення процесів стратегування регіонального розвитку із урахуванням перспектив цифрової трансформації економіки і суспільства»** здійснено форсайт цифрових трансформацій економіки та їх впливу на забезпечення стратегічного розвитку Одеської області, досліджено формування стратегій соціально-економічного розвитку регіонів в умовах цифрових трансформацій та зарубіжний досвід управління процесами цифровізації з можливостями його імплементації в Україні.

Для удосконалення процесу стратегічного планування та прогнозування розвитку регіонів нами запропоновано методичні підходи форсайту, що дозволить визначити орієнтовану структурну конфігурацію господарства регіону за умови продовження тенденцій прискореної цифровізації економіки. За основу гіпотези прийнято той факт, що цифрові технології є мобільними, а тому їх впровадження у розвиток видів економічної діяльності не залежить від безпосереднього розміщення у регіоні. У зв'язку з цим, здійснено форсайт впливу цифровізації на розвиток основних секторів економіки Одеської області із урахуванням прогнозних тенденцій розвитку цифрового сектору в Україні. Запропоновані методичні підходи форсайту передбачають такі етапи:

1. Визначення щільності лінійних зв'язків між розвитком цифрових технологій в Україні та основними видами економічної діяльності з використанням методики кореляційно-регресійного аналізу.
2. Вибір сфер економічної діяльності, розвиток яких найбільше залежить від процесів цифровізації та обчислення коефіцієнтів еластичності.
3. Форсайт впливу цифрових технологій на розвиток галузей Одеської області за умови, що еластичність зберігатиметься у межах закладених у попередньому періоді.

Згідно з запропонованими методичними підходами проведено кореляційно-регресійний аналіз впливу розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні на динаміку розвитку основних видів економічної діяльності в Одеській області за період 2012-2019 роки. Дана область обрана для апробації запропонованих методичних підходів, оскільки за попередніми дослідженнями вона зайняла лідируючу позицію у рейтингу регіонів України за індексом ефективності розвитку інформаційно-комунікаційного сектору у 2019 році (рис. 3). Результати проведеного аналізу показали лінійну залежність між досліджуваними ознаками, а також позитивний вплив інформаційно-комунікаційних технологій на економічне зростання у всіх секторах, оскільки отримані параметри рівняння виявилися з

позитивним зв'язком. Наявність лінійного зв'язку також підтверджена отриманими коефіцієнтами множинної регресії (R) та детермінації (R^2), які у всіх випадках є вищим за 0,60.

Результати проведених розрахунків показали, що при збереженні поточного рівня проникнення цифрових технологій у розвиток видів економічної діяльності та прогнозних темпів приросту ІТ сектору в Україні, обсяги реалізації продукції в окремих секторах Одеської області до 2027 року можуть збільшитися у понад 10 разів, якщо не враховувати вплив інших факторів. Враховуючи отримані результати форсайту, під впливом розвитку цифрових технологій, до 2027 року може суттєво змінитися структура господарства Одеської області в якій понад 40% обсягів ВВП забезпечуватиметься транспортно-логістичною галуззю, а 30% складатиме оптова і роздрібна торгівля. На рис. 4. наведено порівняльну структуру економіки Одеської області у 2019 та 2027 роках.

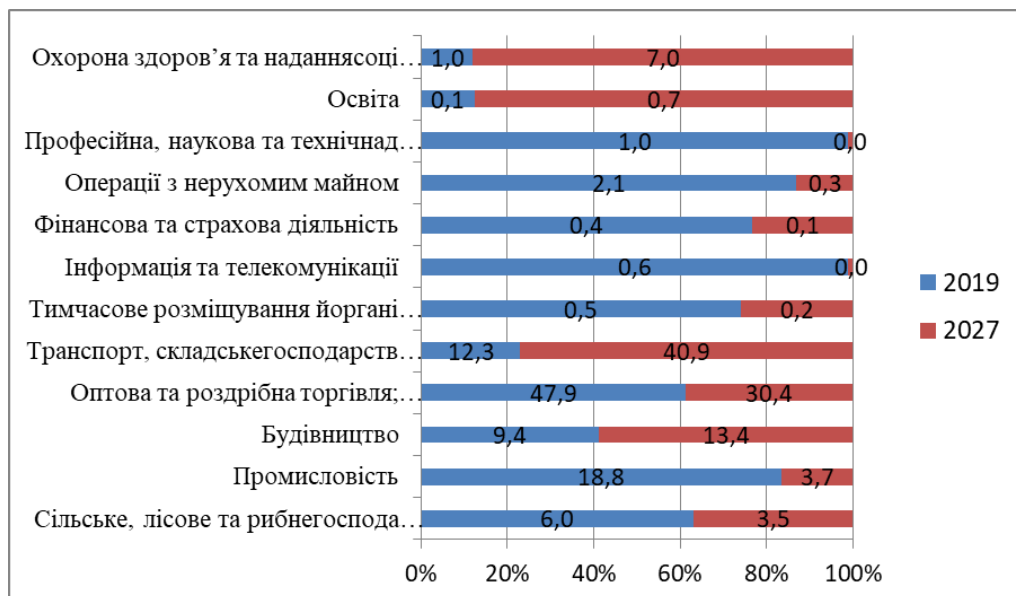


Рис. 4. Порівняльна структура економіки Одеської області у 2019 та 2027 рр.

Наведена структура розрахована без урахування окремих видів економічної діяльності у регіоні, що мають незначну питому вагу у структурі господарства, а рівень впливу інформаційних технологій на розвиток яких є недостатньо суттєвим. Згідно з проведеним форсайтом, гіпотетично якщо зберігатимуться поточні темпи цифровізації галузей при одночасному зростанні темпів розвитку ринку цифрових технологій в Україні відповідно до планів уряду, питома вага промисловості у структурі економіки регіону становитиме усього 3,7%, а сільського господарства – 3,5%. У той же час, при рівній дії інших умов, швидкими темпами розвиватиметься транспортний сектор та торгівля.

Запропонована спрощена модель цифрової екосистеми на рівні об'єднаних територіальних громад як первинної ланки публічного управління та важливого елементу регіональної цифрової системи (рис. 5).

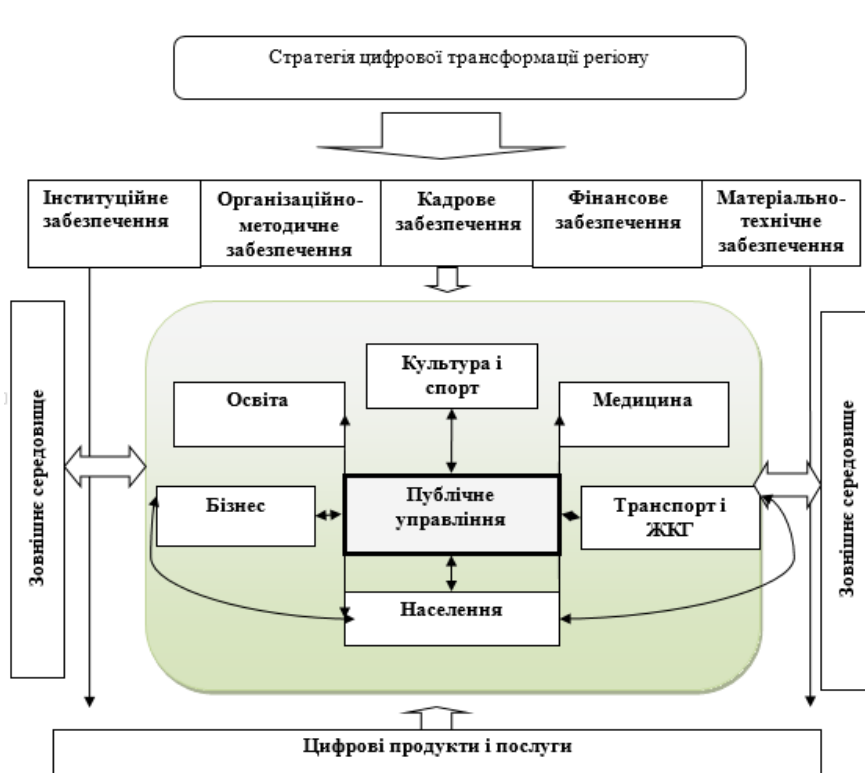


Рис. 5. Стратегічна модель цифрової екосистеми територіальної громади

Дана модель передбачає цифрову інтеграцію основних соціально- та економічно значущих елементів ОТГ, що забезпечують життєдіяльність та функціональну придатність територіальної системи, а саме: населення, органи управління ОТГ, система комунального транспорту та житлово-комунальних послуг, освітнє середовище, медичне забезпечення, культура і спорт. Забезпечення взаємодії між окремими суб'єктами на функціональних напрямках інформаційного середовища територіальної громади потребує єдиної інтеграційної платформи, а також ефективного налаштування спеціалізованих програм, що обслуговують відповідні функції, зокрема: е-освіта, е-медицина, е-урядування та інших складових

Ефективне налаштування відповідних інформаційних систем дозволяє розширювати межі інформаційного середовища громади шляхом доручення інших електронних систем та програмних продуктів, серед яких: фінансові інструменти обслуговування населення, регіональні інвестиційні платформи, GIS- системи, логістичні мережі, функціонування яких сприятиме підвищенню ділової активності та конкурентоспроможності розвитку територій.

Проведені дослідження показали, що основними перешкодами для ефективного здійснення процесу цифрових трансформацій регіонів, і зокрема новостворених територіальних громад, є насамперед: застаріла матеріально-технічна база установ, брак спеціалістів, що здатні впроваджувати та використовувати цифрові технології у роботі, низький рівень цифрової грамотності спеціалістів на місцях, низький рівень цифрової культури та практики використання цифрових продуктів населенням, суттєві між територіальні диспропорції широкопasmового покриття інтернетом. Вирішення

даних проблем є першочерговим завданням органів публічного управління на підготовчому етапі реалізації стратегії.

Проведений аналіз зарубіжного досвіду, зокрема країн ЄС дозволив систематизувати основні засадничі принципи державної політики у сфері діджиталізації, що повинні дотримуватися в Україні для підвищення активності, керованості та безпеки процесів трансформаційних змін і забезпечення відповідності цифрової моделі розвитку економіки і суспільства міжнародним нормам, серед яких виділено наступні захист прав людини та основоположних свобод у контексті алгоритмічних систем; рівний доступ та інклюзивність; узгодженість інтересів всіх учасників мережових зв'язків; безпека даних; правове підґрунтя; державна безпека.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі систематизовано та запропоновано нові підходи до вирішення важливої наукової проблематики – обґрунтування теоретико-методичних і прикладних засад удосконалення стратегічного управління територіальним розвитком та удосконалення підходів до форсайт розвитку економіки регіону в умовах діджиталізації. Сформовано висновки теоретико-методичного та науково-прикладного характеру, а саме:

1. Розкрито науково-методичні засади стратегічного управління територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації. Охарактеризовано форми та напрями розвитку цифровізації. Розкрито передумови застосування цифрової економіки в контексті стратегічного розвитку. Визначено ключову необхідність використання стратегічного управління при формуванні регіонального розвитку в умовах цифрової трансформації. Наведено основні функції, етапи та інструменти стратегічного управління розвитком територій. Запропоновано системно-функціональний підхід до стратегічного управління розвитком регіону, що включає інструменти реалізації стратегії (SWOT-аналіз, А-В-С-аналіз, місії та бачення, стратегічний план, управління змінами, аутсорсинг, бенчмаркінг, ключові компетенції) на кожній окремій функції та враховує результати впровадження, це забезпечить удосконалення процесів стратегування регіонального розвитку.

2. Здійснено оцінку ефективності розвитку цифрового сектору у регіонах України, як базису для цифрової трансформації економіки й забезпечення конкурентного розвитку територій. З метою оцінки рівня інформаційного та телекомунікаційного забезпечення економіки у регіонах України запропоновано відповідні методичні підходи, що передбачають визначення загального коефіцієнту ефективності розвитку даного сектору, як суми часткових коефіцієнтів за наступними складовими: індекс доданої вартості, індекс зайнятості, індекс капітальних інвестицій, індекс іноземних інвестицій та індекс доступу населення до якісних послуг інтернет-зв'язку, що в сукупності відображають різні аспекти розвитку галузі та її вклад в економічне зростання регіону. Результати, отримані на різних етапах застосування методичного підходу можуть бути використані у процесі стратегування

соціально-економічного розвитку регіонів чи окремих адміністративно-територіальних утворень і розробці регіональних програм цифрової трансформації.

На основі запропонованих методичних підходів розраховано часткові індекси ефективності розвитку сфери інформаційно-комунікаційних технологій у регіонах України а також визначено загальний коефіцієнт їх ефективності по кожному регіону, на підставі якого побудовано відповідний рейтинг, що ілюструє відповідну організаційно-технічну готовність регіонів до цифрової трансформації без залучення зовнішньої допомоги. Результати розрахунків засвідчили низький рівень ділової активності в секторі цифрових технологій та їх незначний вплив на економічні результати розвитку регіонів, що створює перешкоди для швидкого переходу економіки до цифрової моделі. Найвищі показники досягнуто в м. Київ та окремих регіонах, обласними центрами яких є міста-мільйонери у яких традиційно сконцентровано значну частину науково-технічного потенціалу України, а саме: Одеська, Львівська, Харківська та Київська області. Водночас зазначено, що наведений методичний підхід враховує лише результати функціонування підприємств, основним видом економічної діяльності яких є інформація та телекомунікації, що суттєво обмежує можливості для якісної інтерпретації даних зважаючи на процеси створення і впровадження інформаційних технологій на підприємствах інших видів економічної діяльності.

3. Досліджено особливості процесів цифрової трансформації соціально-економічних систем в Україні. З метою оцінки рівня інформаційного та телекомунікаційного забезпечення економіки у регіонах України запропоновано відповідні методичні підходи, що передбачають визначення загального коефіцієнту ефективності розвитку даного сектору, як суми часткових коефіцієнтів за наступними складовими: індекс доданої вартості, індекс зайнятості, індекс капітальних інвестицій, індекс іноземних інвестицій та індекс доступу населення до якісних послуг інтернет-зв'язку, що в сукупності відображають різні аспекти розвитку галузі та її вклад в економічне зростання регіону. Результати, отримані на різних етапах застосування методичного підходу можуть бути використані у процесі стратегування соціально-економічного розвитку регіонів чи окремих адміністративно-територіальних утворень і розробці регіональних програм цифрової трансформації.

На основі запропонованих методичних підходів розраховано часткові індекси ефективності розвитку сфери інформаційно-комунікаційних технологій у регіонах України а також визначено загальний коефіцієнт їх ефективності по кожному регіону, на підставі якого побудовано відповідний рейтинг, що ілюструє відповідну організаційно-технічну готовність регіонів до цифрової трансформації без залучення зовнішньої допомоги. Результати розрахунків засвідчили низький рівень ділової активності в секторі цифрових технологій та їх незначний вплив на економічні результати розвитку регіонів, що створює перешкоди для швидкого переходу економіки до цифрової моделі. Найвищі показники досягнуто в м. Київ та окремих регіонах, обласними центрами яких є

міста-мільйонери у яких традиційно сконцентровано значну частину науково-технічного потенціалу України, а саме: Одеська, Львівська, Харківська та Київська області. Водночас зазначено, що наведений методичний підхід враховує лише результати функціонування підприємств, основним видом економічної діяльності яких є інформація та телекомунікації, що суттєво обмежує можливості для якісної інтерпретації даних зважаючи на процеси створення і впровадження інформаційних технологій на підприємствах інших видів економічної діяльності.

4. Проведенні дослідження показали, що попри прискорення процесів переходу економіки і суспільства до нової цифрової реальності, процеси модернізації публічного управління територіями здійснюються еволюційним шляхом, що зумовлює певний цифровий розрив між потребами населення, економіки і суспільства а також виникаючими проблемами та можливостями швидкої реакції публічних органів на нові виклики. Діюча система управління модернізується відповідно до вимог адміністративної реформи, проте у більшості випадків методи прийняття рішень, функції адміністрації, процедури та інші елементи управління здійснюються за старими схемами, що не достатньо адаптовані до нових вимог та цифрових переваг. Прискорення переходу до моделі цифрового адміністрування потребує реінжинірингу систем управління, процесів та функцій у відповідності до можливостей, що надають нові технології, зокрема з використанням процесного підходу до управління та формування мережових зв'язків, створення єдиної регіональної платформи, інтерактивних баз даних, впровадження елементів електронної демократії у процеси прийняття рішень.

Проведено аналіз стану цифрової трансформації публічного управління в Одеській області з використанням результатів опитувань та досліджень національних і міжнародних рейтингових агентств, що дозволило визначити поточний порівняльний стан цифрової адаптації публічного управління на Одещині та виокремити найбільш проблемні питання, які необхідно врахувати при розробці і реалізації регіональної стратегії цифрової трансформації області на наступний плановий період, що в роботі умовно поділені на: адміністративні (порівняна обмеженість відкритих даних щодо інформації про бюджет, регуляторні акти та закупівлі, недостатній рівень використання елементів електронної демократії в управлінських процесах); технічні (низька якість базової інформаційно-комунікаційної інфраструктури електронного урядування; недостатній рівень ІТ забезпечення внутрішнього документообороту; недоукомплектованість робочих місць новітньою технікою; проблеми зі зв'язком та якістю Інтернету на окремих територіях); організаційні (відсутність дієвої координації, співпраці та контролю між різними відділами, функціями і підсистемами публічного управління, низький рівень захисту даних) кадрові та фінансові.

5. З метою підвищення якості процесів розроблення стратегій соціально-економічного розвитку регіонів запропоновано методичний підхід та здійснено на основі нього форсайт структурно-динамічних трансформацій економіки Одеської області в умовах діджиталізації до 2027 року. Результати проведених

розрахунків показали, що при збереженні поточного рівня проникнення цифрових технологій у розвиток видів економічної діяльності та прогнозних темпів приросту ІТ сектору в Україні, обсяги реалізації продукції в окремих галузях Одеської області до 2027 року можуть збільшитися у понад 10 разів при умові відсутності впливу інших чинників. Враховуючи отримані результати форсайту, під впливом розвитку цифрових технологій, до 2027 року може суттєво змінитися структура господарства Одеської області в якій понад 40% обсягів ВВП забезпечуватиметься транспортно-логістичною галуззю, а 30% складатиме оптова і роздрібна торгівля. Зазначено, що даний підхід має певні недоліки, серед яких нелінійний характер та стрибкоподібні темпи розвитку цифрових технологій а також непередбачуваність сили впливу процесів діджиталізації на окремі галузі чи підприємства, їх обсяги виробництва чи продуктивність праці. Проте, даний інструментарій дозволяє сформулювати хоча б приблизні обриси майбутнього та внести корективи в окремі стратегії розвитку регіону, а поєднання математичного інструментарію й експертного підходу відповідно до запропонованої моделі дозволяє знизити рівень невизначеності та підвищити якість прогнозних моделей.

6. Досліджено потенціал розвитку СМАРТ-спеціалізації у сфері ІТ для регіонів України. З урахуванням галузевих особливостей сфери ІТ та її ролі у забезпеченні економічного розвитку регіональної економіки а також сучасних вимог щодо формування стратегій розвитку регіонів на засадах СМАРТ-планування, запропоновано методичні підходи щодо визначення економічного потенціалу розвитку ІТ бізнесу у регіоні на основні суми коефіцієнтів концентрації за трьома складовими (валова додана вартість, експорт послуг та чисельність зайнятих) скоригованих на темпи їх приросту за останні 3 роки, що може використовуватися у якості додаткового обґрунтування при визначення проектів СМАРТ-спеціалізації для даної галузі, також інших видів економічної діяльності. На основі запропонованих методичних підходів та відповідного математичного інструментарію розраховано економічний потенціал розвитку ІТ-сектору у розрізі областей України, що дозволило виокремити регіони, де досліджуваний вид економічної діяльності має найвищі перспективи для його вибору у якості однієї з ключових СМАРТ-спеціалізацій. Це регіони, економічний потенціал яких за сумою всіх коефіцієнтів складає понад 3 бали, а саме: м Київ (5,2), Рівненська (4,8), Харківська(4,4), Львівська (3,9), Дніпропетровська (3,6), Черкаська (3,5) та Вінницька(3,4) області.

7. На основні проведених досліджень уточнено сутність поняття «стратегія цифрової трансформації регіону», під якою запропоновано розуміти систему пріоритетних цілей та розроблених для їх реалізації програм, щодо поступової цифрової адаптації всіх елементів та суб'єктів регіонального середовища в напрямку формування інтегрованого багатофункціонального цифрового простору, що сприятиме їх зближенню, згуртованості, оптимізації комунікацій, спрямованих на вирішення економічних, соціальних проблем й екологічних проблем територій на основі використання спеціалізованих цифрових продуктів і послуг. Обґрунтовано стратегічну модель цифрової екосистеми територіальної громади як первинної ланки публічного управління

та важливого елементу регіональної цифрової системи, що передбачає цифрову інтеграцію основних соціально та економічно значущих елементів ОТГ, які забезпечують життєдіяльність та функціональну придатність територіальної системи, а саме: населення, органів правління ОТГ, систему комунального транспорту та житлово-комунальних послуг, освітнє середовище, медичне забезпечення, культура і спорт. Визначено основні бар'єри та окреслено перспективи реалізації стратегії з урахуванням основних тенденцій розвитку цифрового ринку.

8. Досліджено зарубіжний досвід, зокрема особливості політики цифрового розвитку та основні інструменти її реалізації у країнах ЄС, що дозволило систематизувати основні напрямки державного управління у сфері діджиталізації економічних та соціальних відносин, що наразі потребують удосконалення в Україні для вирішення поточних та стратегічних проблем, викликаних розвитком цифрових технологій, а також ефективного використання зростаючих можливостей, які вони надають, зокрема: удосконалення законодавства у сфері регулювання процесів створення, поширення та використання цифрових технологій, продуктів і сервісів; продовження активних робіт у сфері цифровізації публічного управління та адміністрування, удосконалення сервісів та зниження комунікаційних бар'єрів; розбудова цифрової інфраструктури та державна підтримка вітчизняних ІТ-компаній; проведення активної інформаційно-просвітницької кампанії серед населення щодо основних державних сервісів та елементів електронної демократії, прав, можливостей і обмежень діяльності в цифровому просторі; формування державних і регіональних програм та курсів перепідготовки фахівців за професіями, на які зростає попит в цифровій економіці, розвитку навичок необхідних для користування технічними пристроями і програмами при здійсненні виробничих операцій а також навчання цифровій грамотності населення; вирішення проблем щодо вивільнення кадрів, викликаних розвитком цифрових технологій їх соціальний захист та підтримка, законодавче урегулювання ринку праці та зайнятості працівників, що працюють на дистанційних умовах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України, у виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз:

1. Ракіпов В.Р. Structural and dynamic characteristics of the processes of digital transformation of national socio-economic systems. *Економічні горизонти*. 2019. № 2 (9). С.106-116. *Входить до наукометричних баз реферування та індексування: CrossRef Ulrichsweb™ Global Serials Directory, Academic Resource Index ReseachBib, Google Scholar, EuroPub* (0,88 друк. арк.).

2. Rkipov V.R. Digital transformation of the public administration model in the regions. *Економічні горизонти*. 2019. № 3(10). С.112-122. *Входить до наукометричних баз реферування та індексування: CrossRef Ulrichsweb™*

Global Serials Directory, Academic Resource Index ResearchBib, Google Scholar, EuroPub (0,88 друк. арк.).

3. Надточій І.І., Ракіпов В.Р. Оцінка конкурентоспроможності регіонів з позиції бізнес-орієнтованого підходу: методичні аспекти. *Вісник ХНАУ*. 2020. № 1. С. 405-419. *Входить до наукометричних баз реферування та індексування: Index Copernicus International (ICI), Google Академія; Cite Factor Academic Scientific Journals; Academic Resource Index ResearchBib (0,88 друк. арк., особистий внесок: оцінювання конкурентоспроможності регіонів – 0,44 друк. арк.).*

4. Надточій І.І., Ракіпов В.Р. Моніторинг конкурентоспроможності трансформаційних процесів у регіонах України. *Вісник ХНАУ*. 2020. № 2. С. 405-419. *Входить до наукометричних баз реферування та індексування: Index Copernicus International (ICI), Google Академія; Cite Factor Academic Scientific Journals; Academic Resource Index ResearchBib (0,88 друк. арк., особистий внесок: моніторинг конкурентоспроможності регіонів України – 0,44 друк. арк.).*

5. Бойко Є.О., Павленко О.П., Сіренко І.В., Надточій І.І., Ракіпов В.Р. Самоменеджмент лідера публічного управління та місцевого самоврядування в умовах цифрового суспільства. *Вісник ХНАУ*. 2020. № 3. С. 3-19. *Входить до наукометричних баз реферування та індексування: Index Copernicus International (ICI), Google Академія; Cite Factor Academic Scientific Journals; Academic Resource Index ResearchBib (0,88 друк. арк., особистий внесок: обґрунтування основних функцій публічного управління в умовах цифрової трансформації – 0,20 друк. арк.).*

6. Ракіпов В.Р. Ретроспективний аналіз процесів цифрової трансформації національних соціально-економічних систем на макро-, мезо- та мікрорівнях. *Вісник ХНАУ*. 2020. № 4. Том 2. С. 20-31. *Входить до наукометричних баз реферування та індексування: Index Copernicus International (ICI), Google Академія; Cite Factor Academic Scientific Journals; Academic Resource Index ResearchBib (0,88 друк. арк.).*

Матеріали наукових конференцій:

7. Ракіпов В.Р. Об'єктивні передумови розвитку цифровізації в Україні. *International scientific conference Economy and Society: The Formation of a Modern Competitive environment: Integration And Globalization*. (Greenwich, May 25th, 2018). Greenwich, UK: Baltija Publishing, 2018. Part I. С. 95-98. *(0,2 д.а.).*

8. Ракіпов В.Р. Теоретичні підходи до стратегічного управління на макро-, мезо- та мікрорівнях. *III International Scientific Conference From the Baltic to the Black Sea: the Formation of Modern Economic Area*. (Riga, August 23th, 2019). Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2019. С.39-42. *(0,2 д.а.).*

9. Ракіпов В.Р. Методичні підходи до стратегічного управління територіальним розвитком під впливом цифровізації. *Стратегії, проблеми та розвиток економічних систем в умовах глобальної нестабільності: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Миколаїв, 12 берез. 2020 р. / Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини ВНЗ Університет*

«Україна». Миколаїв: ММІРЛВНЗ Університет «Україна», 2020. С. 123-126. (0,2 д.а.)

АНОТАЦІЯ

Ракіпов В.Р. Стратегічне управління територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2021.

Дисертацію присвячено формуванню теоретико-методологічних і прикладних засад стратегічного управління територіальним розвитком та удосконалення підходів до форсайт розвитку економіки регіону в умовах діджиталізації, що дозволяє оптимізувати процеси розробки стратегій соціально-економічного розвитку як регіонів, так і окремих галузей економіки.

Розкрито об'єктивні передумови розвитку цифровізації в Україні. Наведено теоретичні підходи до стратегічного управління на макро-, мезо- та мікрорівнях. Досліджено методичні підходи до стратегічного управління територіальним розвитком під впливом цифровізації.

Здійснено ретроспективний аналіз процесів цифрової трансформації національних соціально-економічних систем на макро-, мезо- та мікрорівнях. Досліджено організаційно-технічну готовність регіонів України до цифровізації суспільно-економічних відносин. Охарактеризовано цифрову трансформацію моделі публічного управління у регіонах.

Здійснено форсайт цифрових трансформацій економіки та їх впливу на забезпечення стратегічного розвитку Одеської області. Досліджено формування стратегій соціально-економічного розвитку регіонів в умовах цифрових трансформацій. Обґрунтовано зарубіжний досвід управління процесами цифровізації з можливостями його імплементації в Україні.

Ключові слова: стратегічне управління, соціально-економічні системи, цифрова економіка, територіальний розвиток цифрова трансформація, регіональна економіка.

АННОТАЦИЯ

Ракипов В.Р. Стратегическое управление территориальным развитием в условиях цифровой трансформации. – Квалификационная научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие производительных сил и региональная экономика. - Одесская национальная академия пищевых технологий, Одесса, 2021.

Диссертация посвящена формированию теоретико-методологических и прикладных основ стратегического управления территориальным развитием и

совершенствование подходов к форсайт развитию экономики региона в условиях диджитализации, что позволяет оптимизировать процессы разработки стратегий социально-экономического развития как регионов, так и отдельных отраслей экономики. Раскрыто объективные предпосылки развития цифровизации в Украине. Приведены теоретические подходы к стратегическому управлению на макро-, мезо- и микроуровнях. Исследована методические подходы к стратегическому управлению территориальным развитием под влиянием цифровизации.

С целью оценки уровня информационного и телекоммуникационного обеспечения экономики в регионах Украины предложены соответствующие методические подходы, предусматривающие определение общего коэффициента эффективности развития данного сектора, как суммы частичных коэффициентов по следующим составляющим: индекс добавленной стоимости, индекс занятости, индекс капитальных инвестиций, индекс иностранных инвестиций и индекс доступа населения к качественным услугам интернет-связи, в совокупности отражают гальки аспекты развития отрасли и ее вклад в экономический рост региона. Результаты, полученные на различных этапах применения методического подхода могут быть использованы в процессе стратегирования социально-экономического развития регионов или отдельных административно-территориальных образований и разработке региональных программ цифровой трансформации.

Обоснованно стратегическую модель цифровой экосистемы территориальной общины, как первичного звена публичного управления и важного элемента региональной цифровой системы, предусматривающей цифровую интеграцию основных социально и экономически значимых элементов ОТГ, которые обеспечивают жизнедеятельность и функциональную пригодность территориальной системы, а именно: население, органов управления ОТГ, систему коммунального транспорта и жилищно-коммунальных услуг, образовательная среда, медицинское обеспечение, культура и спорт. Определены основные барьеры и намечены перспективы реализации стратегии с учетом основных тенденций развития цифрового рынка.

Ключевые слова: стратегическое управление, социально-экономические системы, цифровая экономика, территориальное развитие цифровая трансформация, региональная экономика.

SUMMARY

Rakipov V.R. Strategic management of territorial development in the conditions of digital transformation. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of economic sciences on a specialty 08.00.05 – development of productive forces and regional economy. - Odessa National Academy of Food Technologies, Odessa, 2021.

The dissertation is devoted to the formation of theoretical and methodological and applied principles of strategic management of territorial development and improvement of approaches to foresight of regional economic development in digitalization, which allows to optimize the development of socio - economic development strategies for both regions and individual sectors.

The objective preconditions for the development of digitalization in Ukraine are revealed. Theoretical approaches to strategic management at macro-, meso- and micro-levels are given. Methodical approaches to strategic management of territorial development under the influence of digitalization are investigated.

A retrospective analysis of the processes of digital transformation of national socio-economic systems at the macro-, meso- and micro-levels. The organizational and technical readiness of the regions of Ukraine for the digitalization of socio-economic relations is studied. The digital transformation of the public administration model in the regions is characterized.

A foresight of digital transformations of the economy and their impact on ensuring the strategic development of Odessa region has been made. The formation of strategies of socio-economic development of regions in the conditions of digital transformations is investigated. Foreign experience of digitization process management with possibilities of its implementation in Ukraine is substantiated.

Keywords: strategic management of socio-economic systems, digital economy, territorial development, digital transformation, regional economy.